

משכב ומושב פ"י ה"א וה"ב), שקבלת לבנפים היא קבלה לניטילת ידים. אלא שלא נתבאר על שום מה זו קרויה 'בנפים'. נראה לנו שאין זה רחוק לומר כך: כל עלייה ל롬 מעלה הטהרות תלויה בהרגל של נטילת ידים. נטילת ידים מעלה בנפים לכל הבא להיכנס לטהרות; היא שתעלת אותו ל롬 מעלה מעשי הטהרות. אף שם נטילת ידים מורה על העלאה. ג'טל' היא לשון ארמית של נשא'; ופירושה המילולי של עטילת ידים היא העלאה. ואף הכל' המפורסם לנטילת ידים קרווי 'נטלא', ופירושו המילולי של 'נטלא' – הרמה. אכן זו משמעות נטילת ידים לסעודה: עליינו להעלות את סעודתנו מתחום ההגנה הגופנית-חושנית ולשות לה אופי של מעשה אונושי קדוש. אכן הקידוש המוסרי של כל מעשה גופני – הוא תנאי ראשון לקידוש החיים בישראל'.

דף ז

'מידי הוא טעמא אלא לר' רב משקי בית מטבחיא תנין אבל משקי בי מטבחיא מטמא'. הטעם לחלק ביניהם, משומם שהדם והמים מצויים הרבה בבית המטבחים ועלולים לוטמאה יותר מהיין והשמן, לכך לא גוזר عليهم טומאה, משומם הפסוד הקדשים (עפ"י מהר'ם הלואה). ועוד יש לומר שפגם הוא בדבר העולה לגבי מובח שהוא עליו שם טומאה. ושם לא לפסוקן אף דם בכלל 'משקי בי מטבחיא' והוא וטמא, ומושבות הקשות דלעיל (רעד"ב). ובצל"ח (אות צ'ג) כתוב שודקה דם ומים שבעורו הולכה למשה מסיני שאינם חשובים משקה להכשר, לכך אמרו חכמים שם טהורין, משא"כ אין ושמן שם משקה להכשר. ובספר פנוי יהושע כתוב שמשקי המזבח מיטמאים מדאוריתא ממשום 'חיבת הקודש'. ותמהו על כך הלא לפ"ז גם דם ייטמא שחרי נזרק על המזבח, ובסוגיא מבואר שהניחו בדבר פשוט שדם בכלל משקין בית מטבחיא, מכך שהקשו על רב מדם שנטמא – אלא צ"ל דברי התוס' (בזוחמים לד. וחולין לו): שאין אומרים 'חיבת הקדרש' אלא בדבר גוש, דומיא דברשר (ע' Tos' חרי"ד; דבר שמואל; ברכת אברם – אם לא שנאמר כדרעיל שלפסקנו אף דם טמא מפני שעולה על המזבח). ויש מי שכותב טעם אחר שני ושמן מיטמאים מדאוריתא, שחרי דין היוצא מן הזיתים והענבים בכל התורה כדיין הפרי, וכמו כן לעניין טומאה בכל האכל אשר יאכל הם, שחרי באים מן האוכל (עפ"י עמודי אור קיט).

'מי כתיב ונגע בכנפו, ונגע בכנפו כתיב – בימה שנגע בכנפו'. מפרש"י משמע שהכנף נגע בדבר נסף. והוא נראה דוחק להזכיר כאן גורם נוסף מזוכר. ולכארוה יש לומר לפירושו 'בכנפו' הינו השץ [ומשם שנדר הכנף על גבי הקרקע ופעמים שגורר עמו ממשות בשער שץ]. 'ל' קרוב לפשט שנגע הוא עצמו אל הלחם לאחר שנגע בכנפו, והוא 'במה שנגע בכנפו' – מתוך ומארח שנגע האיש בכנפו. ועוד יש לפреш קרוב לפשט 'מי כתיב ונגע בכנפו' שאו מוסף על אותה כנף שבה השץ ורצה לומר שמשות השץ נגע, 'בכנפו כתיב, בימה שנגע בכנפו' – הינו בכנף אחרית שאין השץ שם, שאינה טמאה אלא מחתמת שהשץ נגע בבגד, אבל אין בה עצמה ממשות השץ (מרעד"ב).

'רבינא אמר התם רבייעי הכא שלישי'. לפירוש רשי' מבואר שהמת שנגע בלחם עשו אב הטומאה. ואך על פי שהאוכלים אינם מיטמאים אדם וכליים, וגם אמרו (בעירובין קד) שככל דבר שאין לו טהרה במקווה

אינו נעשה אב הטומאה, מכל מקום נחשבים 'אב' לעניין מניין מדרגות הטומאה, שאם נוגעים באכלים ומשקים עשויים ('ראשון', כן כתבו התוס' לפרש בדעת רשי). וכן כתוב מהר"ם חלאוה. [ויש מי שכתב שבשאלה זו עצמה נחלקו רב נחמן ורבנית, וסוגיין דעלמא כרב נחמן שהאוכל אינו נעשה אב הטומאה כלל. החושי הנצי"ב].

א. יש שחדשו כעין זה גם בכלי חרס שני נעשה אב הטומאה – לעניין מניין ראשון ושני נעשה 'אב'. ע' מהר"ם חלאוה יד: רשי'; ט"א חגיגה כג. מי נפתחה קמד.

ב. יש מפרשים דברי רשי' בענין אחר; שאם באותה שעה שהאוכל נוגע בטמא מת, נגע באוכל אחר ('טומאה בחיבורין') – נעשה האוכל לאחר רשותו לאו מטה עצמו (עפ"י מהר"ם מורותנברג אהלות סוף'ט; רשי' ש ועד). וע"ע מ"מ נספ' בשיטת רשי' (וב"ה בר"ג ביריות יד; תורי"ד כאן בשם ר"ש בן היותו) – ע' טורי' אבן חגיגה כג: מקדש דוד מבחר; מורת האוחל (למהר"ל דסקין) דף ט.

ג. נראה שגם אם נזקוט שהאוכל שנגע במות הוא אב הטומאה מדאוריתא, אינו מטמא אוכל אחר מדאוריתא, שגורת הכתוב היא שכן אוכל עוזה כיוצא בו, ואני דומה לכל שזו אב הטומאה שעוזה כל' אחר. וכן יש לזכור מותו דברי התוס' להלן ית. (ד"ה ומוה). אך כל זה בטומאת מגע שבאה מדבר הכתוב, אבל כשהוא אוכל טומאה כגן נבליה ושרץ – מטמא אוכל כיוצא בו, שבזה לא נתחדש הדין שאי' עוזה כיוצא בו, וגם אין טומאותו בתורת 'כל' אלא משום היומו נבליה, וכמוש"כ מהר"ם חלאוה להלן כג. ודומה לה מבואר ברשי' להלן שני חטא טומאות מקלמים מהגע בעצם – הרי שימושה עוזה משקה בכלי האי גוננא.

ואילו לפירוש רבנו تم בתוס' אין כל הוכחה לסבירה זו, שפירש שחמות נגע בכנף הבגד ועשאו 'אב הטומאה', והכנף נגע בלחם או בנזיד (ועשאם 'ראשון') ואלו נגעו בין או בשמן ('שני') ואלו נגעו במאכל אחר ('שלישי'). ומשמע לדבריהם שהאכלים לעולם אינם נחשבים 'אב', אף לא לעניין מגעם באכלים אחרים. וכן נקט בתוס' ר'יע"ד.

וחרמ"ט (בסוף הקומתו לסדור טהרות) מפרש שרבינא בא לומר שטעו הכהנים בשתי השאלות; בשאלת הראשונה – כדי רבי רב, שאמרו על רבי עלי בקדוש טהור, ובשניהם טעו בכך שסבירו שהו רבי עלי לקודש וטמא הוא בטומאות מת לטמא אחרים [זיהו פשר שני לשון השאלות, שבראשונה אמר 'היקדש' שייעשו פסול]. ובשניהם בטומאות מת אמר 'היטמא' – האם הוא טמא לטמא אחרים], ואני כן אלא באמת שלשי הוא [אבל רבי עלי פסול וainו מטמא, בין בטומאות שרץ בין בטומאות מת], ופירש שהאדם שהו טמא מת נגע בגבג ועשאו אב הטומאה [ש'חרב הר' והוא חלה' לשיתתו אינו רק בכל מתקנות אלא בכל הכלים מלבד כלי חרס] והגבג עשה את הל�ם 'ראשון' ולהל�ם את הנזיד 'שני' והנזיד עשה את השמן או הין או דבר מאכל אחר (כך מפרש חרמ"ט את המקרה זאל הין ואל שמן ואל כל מאכל – או און 'שלישי').

[ולשון הגمرا לעיל 'הינו דכתיב ארבעה לחם ונזיד ויין ושמן' מורה להדריא כפרשי', שלא כר"ת ורמב"ט. אך נראה שתוספת מעתיקים היא, והגירה המקורית 'הינו דכתיב ארבעה' ותו לא (רע"כ. ואכן בכמה כתבי יד ובגרסאות הראשונות אין מופיעות מילים אלו. ע' דק"ס].

זיהא וכן כל מעשה ידים כתיב? אמר מר זוטרא... – כמו 'אל לא אמר מר זוטרא...', שחוור בו מהתירוץ הקודם. ולפי שלא הזכיר שם אמורא בתירוץ הקודם, לא חש לומר 'אל', בדרך שמצוינו בהרבה מקומות. ע' במציאן צה.

'ללו, הניחא... משכחת לה דגעמי כולחו בראשון'. רשי' מפרש ששאלם תחילת על מגע טומאה כסדר הנ"ל, כנף בלחם ולחם בנזיד ביין ויין בשמן, וענוהו כדין שהשמן טהור, שהרי אין משקה שבזורה

מטעם אחרים. ושוב שאלם על טמא מות הנגע בכל אחד מהמאכלים או המשקדים הללו, וכןו טמא כדין, שהרי טומאת עצם יש להם. והקשה מהר"ש עלי פירוש זה כמה קושיות: מסתימת הלשון בغمרא 'דגע' قولחו בראשון' משמע שעיל שתי השאלות מדבר. וגם משמעו שנגע ברראשון ולא בטמא עצמו.

ב. מודיע שאלם בשרץ על הסדר האמור, ובמota שאלם על מגע באחד מהם?
ג. מודיע הקשה להם בתחילת משקה שלישי אם מטמא אחרים ולא הקשה על משקה ראשון ושני
האם מטמא אחרים, והלא זו היא עיקר השאלת, האם משקים שבזורה מטמאים אחרים?
לפיכך כתוב המהרש"א שהיה נראה לפреш שבשתי השאלות שאלם על ראשון שנגע בשני (ונגע בכנפו
אל הלם) – במה שנגע בכנפו אבל על ראשון עצמו לא שאלם שהרי מפורש בתורה שהשרץ מטמא
אוכלי ומשקים. ובתום זאת שריין לא היו בקיים ואמרו טהור, ואילו במת ידוע שהראשון עושה שני

ויש פירושים נוספים, בשאר קדשים שנטמא מכונף הבגד – ע' בפירוש רבנו חננאל, Tos' רבנו פרך. חכמת שלמה – שם ר"ק.

(ע"ב) 'קשייא'. מושג'ו כאן משמעו שדברי רבי פפא נדחו. ואף על פי שכבר כתבו הגאנונים והראשונים (וגם רשי' זל עצמו) בהרבה מקומות ש'קשייא' איננה דחיה כמו 'תיזותא', כנראה אין זה ביטוי חד ממשמעו, פעמים שהוא דחיה ופעמים שהוא עולמא. וכן יש לדוק מלשון הראה'ה בברכות כת. (עפ"ז)

ווקצת נראת שכתוב בפרש"י 'הא דרב פפא לאו מילתא היא וכי אמרה לאו אדעתיה ולא היה זכר למשניות הלא' – אין אלו מדברי ריש"י אלא תוספת מאוחרת, שכן נראה מסקנתן הדברים גם לשון 'משניות' אינו בדוקך שהרי מבריותות הקשו. יש לציין שנרבנו חתב כאן שרוב פפא לא נהגה, שהרי לא אמרו 'תיזבבא'. וכן הרמב"ם (טומאת אוכלין י' מז. וע' ע' פסחה' מ, אל) פסק כדבורי רב פפא שאף על פי שטומאות משקים עצם מדוריתא (אבות הטומאה יד, 2), משקי בי מטבחיא טווורים לגמורין, י' דבר וה להלבנה מפני הקבליה.

יככל הכלים שיש להן אחוריים ותוק...>. פרטי דיני אחוריים ותוק בטומאת כלים – ע' בMOVIA בבכורות לה.

– פְרָה שַׁתָּה מֵחֲטֹאת – בָשָׂר טָמֵא'. אִין שִׁיךְ כָאן דִין 'טוֹמֵא בְלֹועָה' שָׁאינה מַטְמָאָה (ע' חֻולִין עג).
– שָׁאַין 'טוֹמֵא בְלֹועָה' אֶלָא בְתוֹךְ גּוֹף חַי (ע' חֻולִין עז; מַחְתַּת הַינְדָר רס"ג).

דָּתָן

’מְאֵי בֶּטֶלָן בְּמַעַיתָן נִנְיָן בֶּטֶלָן מִתְּמוֹמָה חֲמֹרָה... כָּולָה רְבִי יְהוָה הִיא וְחִפּוּרִי מִיחֻפּרָא וְהַכִּי קַתְנוּ...’

הנה שאלת ששאלתי לבבון הגר"ח קנייבסקי שליט"א:

לא הבנתה דברי הגמרא בפסחים ייח שרווצה לפשوط הספק אם רבי יהודה סובר שימושים מטמאים או כלין מדאוריתא, מפירה שתתמה מי חטא. ודוחה 'מאי בטל במעיה נמי בטל' מטומאה חמורה... וחסורי מיחסרא והכ' כתני... – מודיע יש לנו לוגיה הבריתית ולומר 'חסורי מיחסרא' ולא נפרשה כמוות שהיא

ויש אומרים שגם לפי שמואל (וכן הלבה) שטומאת משקים מדאוריתא, מים תלושים מכשירים

(ערמג'ם ט"א, ב, ח וכס"מ; לקוטי הלכות בדעתו).

ב. הכשר המים המוחברים חל כאשר העלה האוכל מן המים ותלשו, אבל אם נגע בעודו במים

איינו מכשר (עפ"י ריב"א בתוס'; ר"ש, מובא בכס"מ ט"א, ב, ח. וכ"כ שם בדעת הרמב"ם).

ויש מהראשונים שכחוב שדין זה שניי במחולקת התנאים, ולදעות הסוברות שמים מוחברים מכשירים, הוא הדין בעודם מוחברים (עפ"י מאירי. וכתיב להלכה מכשירים).

ג. משמע בתוס' (ב. ד"ה ובשעת) שהגדרת 'תלושים' נקבעת לפי שעת ביתם על המאכל, ולא בשעת חלות ההכשר – כגון בהמה שהעבירה בנهر ושהתה, בשורה נחשב מוכשר על ידי מוחברים (וכ"כ שם בחודשי הר"ן ורבנו דוד. ובחו"א (קד) הקשה על טעם הדבר).

ג. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: משקי בית המטבחים שבעזרה אינם מכשירים לקבל טומה (בין מאכל של קדשים בין חולין). עפ"י Tos' כ. ד"ה אלא. והעמידו דבריו בدم קדשים שאינם מכשר (על הארין תשפכנו כמים – דם שאינו נשפך כמים אינו מכשר). ובגמרא להלן (ב.) משמעו שנקטו כפושטם של דברים, טבל משקה شبבית המטבחים אינו מכשר (וזה כדעת שמואל שאין מים תלושים מכשירים מהתורה הילך בעזרה העמידו הדבר על דין תורה. עפ"י Tos' כ.).

א. הרמב"ם (טומאת אוכלין, יט) פסק של דם ומים של בית המטבחים אינם מכשר ל渴בל טומהה [זאעפ"י שלדעתו (ב,ח) עיקר הכרש מהתורה במים תלושים – שהלכה למשה מסיני היא שימושים של בית המטבחים אינם מכשירים. ע' בגמ' להלן י"ז: לב אריה חולין לו]. וי"א בדעתו של דם קדשים אינו מכשר בשום אופן, ואילו מים שנטמאו כשייצאו מהעוזר – מכשירים (עפ"י חזו"א קcad). הנז"ב).

והתס' (להלן כ. ובחולין לו): צדרו שמים תלושים של בית המטבחים אינם מכשירים [וכפי הדעה שמים תלושים אינם מכשירים מהתורה], אבל מים שבקרקע מכשירים. ונראה שדם קדשים בכל אופן אינו מכשר לכלוי עלמא [אף לשמאלו] משום שאינו נשפך כמים (עפ"י חזו"א קcad).

ב. דם של קדשים שנפסלו – מכשר ומטמא, שהירדו 'נשפך כמים' (עפ"י Tos' יז: ד"ה אבל). דם התמצית (= היוצא ע"י מיזוי), בין בחולין בין בקדשים אינו מכשר (כי הדם הוא הנפש – דם שהנפש יצאתו בו אינו קרי דם).

על מה הצין מרצה – ע' בוחמים כב' ובמנחות כה.

על השווה והשונה בפייגול ובנתור ובטמא – בוחמים מה.

דף יז

ל. א. האם משקים שבמקדש מקבלים טומהה ומטמאים אחרים?

ב. מה هي שאלות חגי הנביא לכהנים כדי לבדוק בהלכות טומהה וטהרה? והאם השיבוחו הכהנים נבנה?

א. העיד יוסי בן יועזר על משקים שבעזרה שם טהורין. מבואר בוגמרא לעיל (ט). וכן משמע מסתימת הסוגיא להלן יט: ובתדר'ה ונימא שאם טומאת משקים דאוריתא – משקים שבעזרה טמאים [ויש תנאים הסוברים כן]. ואפשר שיש סוברים טומאה משקים מדרבן ואעפ"כ גורו טומאה אף על משקים שבעזרה ודלא כיוסי בן

יעוזר]. ואולם רב פפא אמר שהלכה היא שנתקבלה שמשקים של בית המטבחים שבזורה טהורין הגם שטומאות משקים דאוריתא. והקשו על דבריו מהבריותו. כפי המובא לעיל נחקקו רב ושמואל בפירוש עדות זו, האם המשקים טהורים ממש או טהורים מלטמא אחרים (וכן הוכיחו מדבריו לו).

הרמב"ם (טו"א, יט) פסק כרב טהורין ממש. ונקט כרב פפא שהלכה היא הגם שמהתורה משקים מקבילים טומאה מדאוריתא וכן משמע בר"ח, ואילו מפרש"י מבואר שדברי רב פפא נדחו.

ועוד נחקקו החכמים; רב אמר: רק משקי בית המטבחים טהורין גם ומים, אבל משקי המזבח,ermen – טמאים. וגם שמואל שאמר 'טהורים מלטמא אחרים' – לא אמר אלא בדים ובמים אבלermen ויין שבמקדש – טמאים. ואילו לוי שנה 'משקי בית מד בחיא', וסביר שככל המשקים העולים על המזבח אינם מטמאים [אבל הם עצםם מקבילים טומאה לדברי הכל, כתוב בחגיא]. וכבר נחקקו תנאים בבריותו בשאלת זו.

א.ermen ויין הטמאים לרבות, לפרש"י ושאר מפרשים – טמאים מגgorah דרבנן. ויש מהאחרונים שתכתבו מהתורה, משום 'חייב הקודש' (עפ"י פנ"י), או משום מכל האכל אשר יאכל (עפ"י עמודי אור קיט).

ללו, יש אומרים שרק משקי המזבח אינם מטמאים, משא"כ משקי בית המטבחים לא חשו חכמים לקלוקול והרי הם מטמאים כשר משקים (עפ"י מהר"ם חלאה). ואולם פשט דברי רשי' (ד"ה משקי כי מדבחיא) ורבנו חננאל מורה שלולי כל המשקים שבזורה אינם מטמאים. להלכה נקט הרמב"ם (טו"א, יט פסחים"מ, אלון) כרב ושמואל שימושי שמי' המשקים בית המטבחים בלבד טהורין, אבל משקי המזבח מטמאים אחרים מדרבנן.

ב. מי ניסוק ההג, אפשר שהם בכלל 'משקי בית מדבחיא' (ע' חוו"א או"ח כד' לד; טhorot א, טז). וכן נקט ריבע"ץ בהגותו לולן לו: [ויש לדון בדבר החדש, שהוא מי ניסוק אינו מכשירים כפי שדרשו בדים קדושים שאיןו נשפק כמו' איןו מכשיר, וכו' לא מטמאים 'נשפכים' אלא 'יסכימים' (כדלהלן כב). אינם מכשירים].

ג. יתכן ואין קרוים 'משקי' בי מטבחיא' אלא אם נתקדשו בכללי, להוציא מי הדחה וכד' [וכמו שאמרו בתקנות הסוגיא 'דאיכא משקין בהדיبشر' ומסתמא הם מי הדחה שמסתמא אינם מתקדשים בכללי] (בשם הגרש"א בשיעוריו – בדקוק דברי רשי' ד"ה שנטמאו בננים 'ונפסלו ביזא'. וצ"ע שרי הקשו בಗמרא לולן כ. במה הוכשר בשר הקרבן והלא משקי בית מטבחיא אינם מכשירים. משמעו שנקטו כהנחה פשוטה שאף מי הדחה אינם מכשירים, וכמש"כ שם רשי'. אך י"א שדברי הגמרא שם לרוחה דמלטה ובאמת מים دبي מטבחיא מכשירין. ע"ש מהר"ם חלאה).

משקים שנגעה בהם טומאה בעורה והוציאו – טהורין. נטמא בחוץ והכניסו – טמאים ומטמאים, שטומאה שרידה עליהם לא פקעה.

א. כתוב הנצי"ב בדעת הרמב"ם שדם שונה משאר משקים, שאפילו נגע בטומאה בחוץ ונכנס לעורה אינו מטמא מפני שאיןו 'נשפך כמו'/. אבל בדעת התוט' אין נראה כתבו שדם קדשים פסולים הריחו 'שפך כמו' ומטמא. אף בדעת הרמב"ם יש אומרים שבקדשים פסולים טמא, כדלהלן.

ב. יש אומרים שלדעת הסוברים טהורין ממש, נטמאו בחוץ והכניסם לפניהם – פקעה טומאתם (עפ"י צל"ח אות ג). וע"ע בשפת אמרת.

ג. היה המשקה בעורה ושوتת חוצה ויורד חוצה לה, ונגעה טומאה במשקה שבעורה, נחלקו אמוראים בירושלמי (חגיגה ג,א) האם החלק שבוחץ נתמיא אם לאו.

לדברי רבי שמעון, משקים שבעורה שככלים – טמאים [שלישתו טמאת משקים دائוריתא, הילך גם בעורה טמאים כנ"ל], בוקיע – טהורם. ופירש רב פפא: במים וברביעית, שהואיל ורואים (מדין תורה. ע' נידר לח) להטביל בהם כלים קטנים, אך איןם מקבלים טומאה מהתורה (ככתוב אך מעין ובור מקווה מים יהיה טהור) לפיכך לא גורו עליהם בעורה, אבל בדם שאינו כשר לטבילה, או במים פחות מרבעית – טמאים.

א. אפשר שימושי קדשים שנפלו מקבים טומאה, מדאוריתא או מדרבנן (ע' אבני נור או"ח כב,ח; או ר' שמחה מעשה הקרבנות ח,ט; אבי עורי פטולי המקדשן אל, קהילות יעקב פסחים).

ב. אפילו לרבי שמעון המטה משקים שבעורה, כתבו התוס' שדים קדשים כשר איןנו מקבל טומאה בשם שאיןנו מכשיר. ווגראע"א הקשה ממשמעות הגמרא והתוס' לעיל, שלפי הדעות שימושים טמאים מדאוריתא, גם דם טמא מדאוריתא. וכן כתוב מהרש"א בדעת רשי" (וע"ע חוות' קדר; אבני נור או"ח כב).

הלהכה כתנה קמא שאין חילוק בין תלושים למחוביים (עפ"י רמב"ם; לקוטי הלכות).

ב. כמה דרכי נאמרו בגמרה בפירוש השאלות של חגי הנביא לכהנים, ותשובות;

לרב, שאלם על רבייעי ליטומאה בקדשים (הן ישא איש בשד-קדש = בשר טמא, דהינו שרצ' בכנף בגדו, ונגע בכנפו (כלומר השרצ') אל הלחם (ראשון) ואל הנזיד (שני) ואל הין (שלישי) ואל שמן (רביעי) ואל (או אל) כל מאכל, היקדש? ויאמרו: לא. כן פרש"ז). והשתבשו הכהנים בדבר ואמרו: טהור.

רבנו תם מפרש שהשרץ נגע בכנף הבגד והכנף בלחים או בנזיד, ואחד מאלו נגע בשמן או ביין, ואחד מאלו נגע בשאר מאכל. והרמב"ם (בסוף הקדמתו לסדר טהרות) פירש שנגע הכנף בלחים והלחם בנזיד והnezid נגע ביין או בשמן או בדבר מאכל.

ושוב שאלם כגן זה בטומאת מת (אם יגע טמא نفس בכל אלה – היטמא)? ויענו הכהנים ויאמרו: יטמא. ואמר רב נחמן אמר הרבה בר אבוחה: בטומאת מת בקיאים היוו וידעו שרבייעי טמא, אך לא בטומאת שרצ'. ורבינא מפרש שאלם על מות עצמו שכנפו (כפרש"ז) שנגע בכנפו, ולא נשtabשו הכהנים (שהרי המת אבוי אבות הטומאה הוא) ולכך ענוחו טמא, כי שלישי ליטומאה ידעו ורבייעי לא ידעו.

לשמא, שאלתו הראונה היתה על חמיש ליטומאה (ונגע בכנפו – במא שנגע בכנפו), ולא נשtabשו עונחו טהור. ושוב שאלם על רבייעי ליטומאה (שנגע טמא-מת בלחים וכו', סדר הנזיד) וענוחו טמא, כדין. [ומה שקרוא למעשה ידיהם ולקרבנם 'טמא' – מפני שאיןם לרצון, כי קלקלו מעשיהם בשאר עיריות]. לליי (הסביר כל משקים שבמקדש אינם מטמאים אחרים), שאלם בתחילת נגיעה הטומאה סדר הנזיד וענוחו טהור כהלהכה (שהרי הין אינו מטמא אחדים לדעתו). ושוב שאלם על טמא מות שנגע באחד מכל/all, וענוחו טמא שהרי טומאת עצמים יש להם. (כן פרש"ז). ומהרשה"א פירש שאלם בין מות בין בשרך על האכלים או המשקים שנגעו בראשון, ובתוםאת מות החמורה היו בקיאים וענו טמא, ובשער לא היו בקיאים וענו טהור).

פירושים נוספים – ע' בפירוש רבנו חננאל; Tos' רבנו פרץ; רד"ק – מובא בחכמת שלמה כאן; חדש הגז"ב.